

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 41/1998 vp laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunta,

jolle lakivaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 11/1998 vp, on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

lähestymiskiellosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lähestymiskielto

Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto.

2 §

Kiellon määräämisen edellytykset

Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä.

Kiellon määräämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon asiaan osallisten henkilöiden olosuhteet, rikoksen uhan tai muun häirinnän laatu, mahdollinen tois-

tuvuus sekä todennäköisyys, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, jatkaisi häirintää tai tekisi itsensä uhatuksi tuntevaan henkilöön kohdistuvan rikoksen.

3 §

Kiellon sisältö

Sen mukaan kuin asiaa koskevassa ratkaisussa tarkemmin määrätään, lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä eikä muuten ottaa häneen yhteyttä tai sitä yrittää (*perusmuotoinen lähestymiskielto*), ellei 3 momentista muuta johdu. Kiellettyä on myös suojattavan henkilön seuraaminen ja tarkkaileminen.

Jos on syytä olettaa, että 1 momentin mukainen lähestymiskielto ei ole riittävä rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi, lähestymiskielto voidaan määrätä laajennettuna koskemaan myös oleskelua suojattavan henkilön vakituisen asunnon tai loma-asunnon, työpaikan tai erikseen määritellyn muun niihin rinnastettavan oleskelupaikan läheisyydessä (*laajennettu lähestymiskielto*).

Lähestymiskielto ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

2 luku

Lähestymiskiellon määrääminen

4 §

Toimivaltainen viranomainen

Lähestymiskieltoa koskevan asian ratkaisee käräjäoikeus. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

Toimivaltainen on sen paikkakunnan käräjäoikeus, jossa lähestymiskiellolla suojattavalla henkilöllä on kotipaikka tai jossa kielto pääasiassa tulisi sovellettavaksi. Jos henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, on epäiltynä rikoksesta, jolla voi olla merkitystä lähestymiskieltoasiaa ratkaistaessa, on myös rikosasiassa toimivaltainen tuomioistuin toimivaltainen lähestymiskieltoasiassa.

Väliaikaisesta lähestymiskiellosta säädetään 11–13 §:ssä.

5 §

Lähestymiskieltopyyntön vireilletulo ja valmistelu käräjäoikeudessa

Lähestymiskiellon määräämistä voi pyytää itsensä uhatuksi tai häirityksi tunteva henkilö taikka syyttäjä-, poliisi- tai sosiaaliviranomainen. Pyyntö voi olla kirjallinen tai suullinen. Pyyntöä voidaan tarvittaessa täydennyttää.

Lähestymiskieltoasiassa voidaan toimittaa poliisilain (493/1995) 37 §:ssä tarkoitettu poliisitutkinta, jos se edistää asian käsittelyä. Määräyksen poliisitutkinnan toimittamiseen antaa lähestymiskieltoasiaa käsittelevä viranomainen.

Lähestymiskieltoa koskeva pyyntö on annettava tiedoksi kieltoon määrättäväksi vaaditulle ja sille, jota kiellolla on tarkoitus suojata, jollei hän ole hakija, siten kuin haasteen tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Samalla asiaan osallista kehoitetaan vastaamaan lähestymiskieltopyyntöön kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa. Asia on määrättävä suoraan pääkäsittelyyn, jos kirjallisen vastauksen pyytämistä pidetään tarpeettomana.

6 §

Pääkäsittely käräjäoikeudessa

Asian käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasiassa säädetään.

Asia voidaan tutkia ja ratkaista kieltoon vaaditun henkilön poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Poliisi-, syyttäjä- ja sosiaaliviranomaisella on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa asian käsittelyssä silloinkin, kun asianomainen viranomainen ei ole hakijana.

Käräjäoikeuden on huolehdittava siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi. Lähestymiskieltoa koskeva asia on käsiteltävä kiireellisenä.

7 §

Lähestymiskiellon voimassaolo

Lähestymiskielto voidaan määrätä enintään yhdeksi vuodeksi. Kielto tulee voimaan silloin, kun käräjäoikeus tekee ratkaisun kieltoon määräämisestä. Ratkaisua on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuin toisin määrää.

Kielto voidaan uudistaa. Kiellon uudistamista voidaan pyytää ennen edellisen kiellon päättymistä.

8 §

Ratkaisun sisältö

Lähestymiskieltoasiassa on tehtävä kirjallinen ratkaisu, josta on ilmevä:

- 1) asian ratkaissut viranomainen;
- 2) ratkaisun antamispäivä;
- 3) kiellon hakija;
- 4) henkilö, jota vastaan kieltoa on pyydetty, ja henkilö, jota kiellolla suojattaisiin;
- 5) lyhyt selostus asiasta;
- 6) ratkaisu asiassa perusteluineen; ja
- 7) sovelletut lainkohdat.

Jos kielto määrätään, ratkaisussa on yksilöitävä kiellon sisältö ja mahdolliset poikkeukset sekä ilmoitettava kiellon rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta. Kiellon päättymispäivä on ilmoitettava ratkaisussa.

9 §

Ilmoitukset tuomiosta

Lähestymiskieltoasiassa tehdystä tuomiosta on käräjäoikeuden ilmoitettava hakijalle, sille, jota kiellolla on tarkoitus suojata, jos hän ei ole hakija, sekä sille, jota vastaan kieltoa oli pyydetty määrättäväksi. Silloin kun pyyntö lähestymiskiellon määräämisestä on hylätty, ilmoitus sille, jota vastaan kieltoa oli pyydetty määrättäväksi, voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos hän ei ole käyttänyt asiassa puhevaltaa.

Ilmoitus sille, jota vastaan lähestymiskielto on määrätty, on annettava tiedoksi jotakin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun mukaista todisteellista tiedoksiantotapaa noudattaen, jollei tuomiota ole julistettu tai annettu hänen läsnäollessaan.

Tuomiosta, jolla lähestymiskielto on määrätty, kumottu tai kieltoa muutettu, tuomioistuimen on heti ilmoitettava 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Ilmoituksen tulee sisältää asiaa koskevasta tuomiosta 8 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa mainitut seikat sekä ratkaisun sisältö.

10 §

Asian käsitteleminen rikosasian yhteydessä

Jos tuomioistuimessa on vireillä kieltoon määrättäväksi pyydettyä henkilöä koskeva rikosasia, jolla voi olla merkitystä lähestymiskiellosta päätettäessä, lähestymiskieltoa koskeva asia voidaan käsitellä rikosasian yhteydessä.

3 luku

Väliaikainen lähestymiskielto

11 §

Päätös väliaikaisesta lähestymiskiellosta

Lähestymiskielto voidaan määrätä myös väliaikaisena. Väliaikaisesta lähestymiskiellosta voi päättää myös pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Ennen väliaikaista lähestymiskieltoa koskevan asian ratkaisemista kieltoon määrättäväksi vaaditulle ja sillä suojattavalle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Asia voidaan kuitenkin ratkaista asiaan osallisia kuulematta, jos pyyntö on ilmeisen perusteeton tai jos asia ei laatussa vuoksi siedä viivytystä taikka jos kieltoon määrättäväksi vaadittua henkilöä ei tavoiteta.

12 §

Päätöksen saattaminen käräjäoikeuden käsiteltäväksi

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on saatettava viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua päätöksensä väliaikaiseen lähestymiskieltoon määräämisestä toimivaltaisen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Päätöksen tehneen virkamiehen on samalla toimitettava käräjäoikeuteen päätöksensä ja asian käsittelyaineisto. Asia on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viimeistään seitsemän vuorokauden kuluttua väliaikaisen lähestymiskieltoon määräämisestä.

Päätöksessä, jolla määrätään väliaikainen lähestymiskielto, on sen lisäksi mitä 8 §:ssä säädetään mainittava milloin ja missä käräjäoikeudessa asia otetaan käsiteltäväksi. Väliaikaista lähestymiskieltoa on noudatettava heti, jollei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

13 §

Täydentävät säännökset

Väliaikaisesta lähestymiskiellosta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä lähestymiskiellosta säädetään.

4 luku

Erinäiset säännökset

14 §

Asian käsittelystä aiheutuvat kustannukset

Asiaan osalliset vastaavat itse lähestymiskieltoasian käsittelystä johtuvista kustannuksista. Milloin siihen on painavia syitä, voidaan asiaan osallinen kuitenkin tuomioistuimessa velvoittaa suorittamaan vastapuolen kohtuulliset oikeudenkäyntikulut osaksi tai kokonaan.

15 §

Lähestymiskiellon rekisteröinti

Poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi lähestymiskiello saadaan tallentaa poliisin henkilörekisteriin. Väliaikaista lähestymiskielloa ei merkitä rekisteriin.

Lähestymiskielloa koskevat tiedot on poistettava rekisteristä, kun kaksi vuotta on kulunut lähestymiskiellon voimassaolon päättymisestä.

16 §

Lähestymiskiellon kumoaminen tai muuttaminen

Lähestymiskiello voidaan siihen määrätyn tai kiellolla suojattavan henkilön vaatimuksesta kumota tai kiellon sisältöä muuttaa, jos se on perusteltua asiaan osallisten muuttu-

neiden olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia. Vaatimus tehdään asian ratkaiseeille käräjäoikeudelle, tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa kuitenkin asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle. Vaatimus voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Vaatimuksen käsittelyssä on noudatettava, mitä 5 ja 6 §:ssä säädetään.

17 §

Rangaistussäännös

Rangaistus lähestymiskiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 16 luvun 9 a §:ssä.

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Laki**hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa 30 päivänä huhtikuuta 1986 annetun lain (307/1986) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1028/1993, seuraavasti:

1 §

Tätä lakia ei sovelleta rikosasioihin, lainhuudatus- ja kiinnitysasioihin, isyyden tunnustamisen hyväksymistä koskeviin asioihin, maksutonta oikeudenkäyntiä koskeviin asioihin, merilain (674/1994) mukaan kä-

siteltäviin asioihin eikä lähestymiskielloa koskeviin asioihin. Konkurssiasioihin tätä lakia sovelletaan siltä osin kuin niin erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/1973) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 105/1998, seuraavasti:

1 §

Maksuton oikeudenkäynti myönnetään tässä laissa säädetyillä ehdoilla Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka, huomiioon ottaen hänen tulonsa ja varansa sekä elatusvelvollisuuteensa ja muut taloudelliseen asemaansa vaikuttavat seikat, ei asiaan osallisena vaikeuksitta kykene kokonaisuudessaan suorittamaan asian käsittelyn vaatimia menoja:

- 1) yleisessä tuomioistuimessa käsiteltävässä riita-, rikos- tai hakemusasiassa taikka ulosottolain mukaisessa valitusasiassa;
- 2) sota-oikeudessa käsiteltävässä asiassa;
- 3) vesioikeudessa tai vesiylioikeudessa taikka maaoikeudessa käsiteltävässä asiassa;

4) läänioikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävässä asiassa;

5) asiassa, joka koskee kantelua taikka lainvoiman saaneen tuomion purkamista tai menetetyt määräajan palauttamista 1–4 kohdassa tarkoitetuissa asioissa; tai

6) lähestymiskieltoa koskevassa asiassa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen luona tai tuomioistuimessa.

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 19 _____ päivänä

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momentin 21 kohta ja 7 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 1 momentin 21 kohta laissa 1651/1995, sekä

lisätään 6 §:n 1 momenttiin uusi 22 kohta seuraavasti:

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

21) 10 §:n mukaisessa muutoksenhakuasiassa; eikä

22) lähestymiskiellosta annetun lain (/) mukaisessa asiassa.

7 §

sosiaali- tai holhoustointa tai lähestymis-
kieltoa;*Maksuvelvollisuudesta vapaat*

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

4) sosiaali- ja holhousasioita hoitavat kunnalliset viranomaiset asioissa, jotka koskevat

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .**Laki****rikoslain 16 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 16 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, uusi 9 a § seuraavasti:

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

9 a §

*Lähestymiskiellon rikkominen*miskieltoa koskevassa ratkaisussa yksilöityä kieltoa, hänet on tuomittava *lähestymiskiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Jos lähestymiskieltoon tai väliaikaiseen lähestymiskieltoon määrätty rikkoo lähesty-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1998